

Віктор В. Сабадаш, Світлана А. Петровська
НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ПРИЙНЯТТЯ
НЕКОНФЛІКТНИХ ЕКООРІЄНТОВАНИХ
ІНВЕСТИЦІЙНИХ РІШЕНЬ

У статті обґрунтовано необхідність включення екологічної складової в оцінювання інвестиційної привабливості регіону для прийняття неконфліктних екоорієнтованих інвестиційних рішень. На основі аналізу методик оцінювання інвестиційної привабливості розроблено методіку оцінювання інвестиційної привабливості регіону на основі побудови інтегрального показника, який враховує комплекс екологічних показників території. За запропонованою методикою розраховано інтегральні показники інвестиційної привабливості для Сумської, Донецької, Львівської, Одеської та Київської областей за 2007–2011 роки.

Ключові слова: екологічна складова; екологічний конфлікт; інвестиційна привабливість; регіон.

Форм. 1. Табл. 5. Рис. 2. Літ. 13.

Виктор В. Сабадаш, Светлана А. Петровская
НАУЧНО-МЕТОДИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К ПРИНЯТИЮ
НЕКОНФЛИКТНЫХ ЭКООРИЕНТИРОВАННЫХ
ИНВЕСТИЦИОННЫХ РЕШЕНИЙ

В статье обоснована необходимость включения экологической составляющей в оценку инвестиционной привлекательности региона для принятия неконфликтных экоориентированных инвестиционных решений. На основе анализа методик оценки инвестиционной привлекательности разработана авторская методика оценки инвестиционной привлекательности региона на основе построения интегрального показателя, который учитывает комплекс экологических показателей территории. По предложенной методике рассчитаны интегральные показатели инвестиционной привлекательности для Сумской, Донецкой, Львовской, Одесской и Киевской областей за 2007–2011 годы.

Ключевые слова: экологическая составляющая; экологический конфликт; инвестиционная привлекательность; регион.

Viktor V. Sabadash¹, Svitlana A. Petrovska²
SCIENTIFIC AND METHODOLOGICAL APPROACHES
TO NON-CONFLICT ECO-ORIENTED
INVESTMENT DECISION-MAKING

The article argues for the need of including the environmental component in the evaluation of investment attractiveness of a region for non-conflict eco-oriented investment decisions. Based on the analysis of methods of investment attractiveness evaluation the authors propose a method estimating the investment attractiveness of a region through the construction of the integral index, taking into account the range of environmental parameters of a territory. On the basis of the proposed methodology the integral indicators of investment attractiveness are calculated for Sumy, Donetsk, Lviv, Odessa and Kyiv regions for the years 2007–2011.

Keywords: ecological component; ecological conflict; investment attractiveness; region.

---

¹ Sumy State University, Ukraine.

² Sumy State University, Ukraine.

Постановка проблеми. В умовах трансформаційних перетворень національної економіки основним завданням є імплементація засад і принципів екологічно збалансованого соціально-економічного розвитку в практику природокористування та господарську діяльність економічних суб'єктів. В ринковій економіці екологічний імператив є визначальним у прийнятті та реалізації економічних рішень, а в трансформаційній (українській) – екологічний аспект поки що не є ключовим і в оцінці інвестиційної привабливості території не має адекватного відображення.

Потреба регіону в інвестиціях та стимулювання їх залучення в економіку зумовлює необхідність розробки заходів, спрямованих на покращення результатів господарської діяльності. Розробка дієвих заходів можлива лише на основі інформації про слабкі та сильні сторони розвитку та рівень інвестиційної привабливості регіону. Тому розробка й апробація методики оцінки інвестиційної привабливості регіону з урахуванням екологічного чинника є досить актуальним питанням сьогодення, як з науково-методичної, так і з практичної точки зору.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання інвестиційної привабливості територій і проблеми розробки методик оцінювання інвестиційної привабливості регіонів досліджуються у наукових працях таких українських вчених і спеціалістів, як І. Бланк [2], М. Єрмошенко [3], С. Іщук [4], П. Матвієнко [5], І. Плужников [3], Т. Уманець [9], В. Ходаков [10] та ін. Серед зарубіжних методик можна виділити індекс BERI [11], оцінки світових економічних журналів ("Euromoney" [12]) та експертних агенцій ("Moody's" [13]). У зазначених дослідженнях закладено методологічні підвалини оцінювання й ранжування територій за інвестиційним потенціалом, визначено ключові соціально-економічні ризики інвестування та розроблено концептуальні науково-практичні підходи до оцінки інвестиційної привабливості економічних суб'єктів і територій.

Невирішені частини проблеми. Спираючись на накопичений досвід у сфері оцінювання інвестиційної привабливості регіонів і відзначаючи суттєві науково-практичні напрацювання у досліджуваній галузі, слід зазначити, що до цього часу в Україні не розроблена загальноновизнана методика оцінки інвестиційної привабливості регіону, що ускладнює процедури проведення такої оцінки й інтерпретації отриманих показників. Окрім того, практично не розроблено інструментарію оцінки інвестиційної привабливості регіонів, який би враховував екологічну складову і сприяв виробленню, обґрунтуванню й реалізації екологічно неконфліктних інвестиційних рішень. Тому існує потреба в удосконаленні науково-методичних підходів до оцінки інвестиційної привабливості регіону з урахуванням екологічної складової та їх апробації на практиці.

Метою дослідження є розробка науково-методичних підходів до прийняття неконфліктних екологоорієнтованих інвестиційних рішень з урахуванням екологічної складової і апробація запропонованої методики оцінки інвестиційної привабливості регіону на основі побудови інтегрального показника для оцінювання інвестиційної привабливості регіонів України.

Основні результати дослідження. Досить часто результатом багатьох інвестиційних рішень є не тільки економіко-соціальні, а й екологічні конфлікти. Такі

ситуації є наслідком неврахування екологічних інтересів господарюючих суб'єктів і/або громади, які провадять економічну діяльність або проживають на території реалізації інвестиційних проєктів. Такі еколого-економічні протиріччя можуть бути як локальними, так і транскордонними (міжнародними) [8]. Сьогодні в економічному середовищі є усвідомлення того, що екологічний імператив має бути імplementований у механізми розробки, прийняття й реалізації інвестиційних рішень. Особливо актуальними є такі процедури для інвестиційних проєктів у видобувних, переробних, енергетичних, транспортних секторах економіки. Саме вони є найбільш ресурсномісткими, тобто економічна прибутковість таких проєктів напряду залежить від кількості й якості природних ресурсів. В умовах обмеженості більшості природних ресурсів інвестиційні рішення мають бути орієнтовані на неконфліктну політику природокористування.

З метою реалізації системного підходу у політиці запобігання/вирішення екологічних конфліктів при реалізації інвестиційних проєктів, з метою підтримки рівноважного природокористування нами пропонується комплекс організаційно-економічних заходів у відповідності до характеру інвестиційних рішень (економічної галузі інвестиційного проєкту) (рис. 1).

Дослідження особливостей екологічного стану соціально-економічних систем і сучасних тенденцій інвестування дозволило нам виокремити й охарактеризувати основні чинники економіко-екологічних протиріч, які можуть виникнути в інвестиційній сфері.

На міжнародному рівні ми виділяємо такі чинники ризику:

- обмеженість природних ресурсів: загальносвітова тенденція скорочення обсягів природних ресурсів внаслідок їх вичерпання (темпи й обсяг споживання залежать від моделей виробництва і споживання);
- геополітика: природні ресурси через їх прибутковість і ліквідність перетворюються на ефективний інструмент міжнародної політики. Вони дозволяють одним країнам проводити політику шантажу відносно інших (наприклад, чинник «енергетичного», «ресурсного», «водного», «земельного/територіального» шантажу);
- рівень світових цін на природні ресурси (перш за все, мінеральних і енергетичних): за досягнутого рівня соціально-економічного розвитку саме ціни визначають конкурентоспроможність більшості економік світу (особливо, ресурсомістких і енергоємних, якими є транзитивні економіки);
- недосконалість міжнародного права у сфері природокористування: внаслідок сповільненої реакції суспільства на екологічні виклики екологічні конфлікти майже завжди будуть передувати можливим змінам міжнародних нормативно-правових актів, які регулюють процедури природокористування, охорони навколишнього середовища, екологічної безпеки тощо;
- діяльність фондів екологічного страхування. Поки що формування таких фондів не набуло широкої практики через потребу у значних фінансових ресурсах на відшкодування економічних збитків внаслідок завдання шкоди навколишньому середовищу (прикладом можуть слугувати екологічні катастрофи у Чорному морі, Мексиканській затоці, Чорнобильська катастрофа тощо). Доцільним є створення таких фондів великими видобувними, переробними, транспортними компаніями.

Водна політика

- запровадження технологічних рішень, які дозволяють економію водних ресурсів (у промислово-виробничих системах і домогосподарствах);
- реалізація адекватної цінової політики (досягнення ринкової ціни водних ресурсів) із розробкою компенсаційних механізмів;
- удосконалення логістики поставок водних ресурсів;
- управління попитом на водні ресурси;
- налагодження процедур трансграничної співпраці при використанні спільних водних ресурсів з метою ефективного управління та запобігання трансграничним водним конфліктам;
- поширення практики торгівлі «віртуальною» водою.

Продовольча політика

- запровадження й подальша уніфікація стандартів якості продовольства;
- врахування тенденцій глобального ринку продовольства;
- управління попитом на продовольство;
- узгодження політики торгівлі «віртуальною» водою, імпортованою/експортованою у продовольстві;
- організаційно-економічна підтримка суб'єктів ринку продовольства;
- програми надання продовольчої допомоги.

Мінеральна політика

- корегування моделей виробництва і споживання шляхом заміщення в них мінеральних ресурсів;
- орієнтування на тенденції глобального ринку мінеральних ресурсів;
- управління попитом на сировинні ресурси;
- встановлення ринкової ціни на мінеральні ресурси з урахування чинників конкурентоспроможності та монополізації ринку;
- запровадження політики неконфліктного доступу до мінеральних ресурсів, у т.ч. трансграничних.

Лісова політика

- урахування економіко-правових особливостей процедур доступу до лісових ресурсів і оцінки їх екосистемних функцій при прийнятті інвестиційних рішень;
- поступова ліквідація нелегального вирубування й скорочення нелегальної торгівлі лісом;
- впровадження політики сертифікації лісових ресурсів;
- розширення практики відновлення лісових ресурсів;
- створення дієвих лісових рад (на місцевому й національному рівнях) та їх залучення до процедур розробки інвестиційних рішень.

Транспортна політика

- запровадження екологічної експертизи інвестиційних проєктів у транспортній сфері;
- залучення принципів екологічного аудиту процедури обритування й реалізації експертизи інвестиційних рішень у транспортній сфері;
- урахування екологічного чинника при реалізації інфраструктурних транспортних проєктів;
- посилення вимог еколого-економічної безпеки при транспортуванні вантажів (особливо тих, які становлять екологічну загрозу).

Торгова політика

- широкі впровадження міжнародної практики торгівлі викидами;
- запровадження екологічних стандартів/сертифікатів на сировину, напівфабрикати, товари/послуги;
- використання торгових механізмів екологічного захисту (мига, податки, обмеження експорту/імпорту, квотування, ліцензування тощо);
- орієнтування на торгівлю «екологічно дружніми» товарами/послугами, устаткуванням/обладнанням;
- інвестування у виробництво й обмін товарами екологічного призначення й такими, виробництво й споживання яких не є екодеструктивними;
- розроблення транспортних логістичних схем з урахуванням екологічного чинника;
- сприяння трансферу «екологічно дружніх» технологій;
- впровадження екологічних стандартів і обмежень у сфері торгівлі відходами;
- послідовна екологізація усіх ланок торгових процесів.

Рис. 1. **Заходи щодо зниження конфліктного потенціалу інвестиційних рішень, авторська розробка**

На національному рівні ми виокремлюємо такі чинники ризику:

- економічна політика в умовах рецесії: скорочення обсягів виробництва (особливо кінцевого продукту із значною часткою доданої вартості) і сповільнення переходу економіки на вищі технологічні уклади (5-ий і 6-ий технологічні уклади є менш ресурсомісткими ніж 3-ій і 4-ий);

- проблеми забезпечення макроекономічної стабільності: в умовах економічного спаду держава націлена на врегулювання проблем платіжного балансу, дефіциту бюджету, фінансової стабільності, рівня інфляції (суто економічних показників), але ж ніяк не екологічних проблем, вирішення яких фінансується за «залишковим» принципом;

- недосконалість національного права у сфері природокористування: національні законодавства у сфері природокористування, охорони навколишнього середовища та екологічної безпеки зазвичай є більш ліберальними у порівнянні із міжнародними. Ключовими питаннями, які потребують законодавчого врегулювання, зазвичай є: питання власності на природні ресурси; процедури набуття права власності на природні ресурси; процедури розподілу/перерозподілу природного ресурсу; доступу до природного ресурсу; встановлення екологічних штрафів і відповідальності за екологічні правопорушення;

- корупція: для транзитивних економік цей чинник – один із визначальних. Чинниками екологічного конфлікту через корупційні схеми є: незаконно набуте право власності на природний ресурс; економічні махінації з природним ресурсом, «ресурсний» шантаж; уникнення відповідальності за екологічні правопорушення; нехтування екологічними стандартами/вимогами;

- стан еколого-економічної безпеки: ризики виникнення екологічних конфліктів залежать від досягнутого рівня екологічної й соціальної безпеки, що може суттєво різнитися за регіонами. Інвестиції не в останню чергу визначають рівень соціально-економічного розвитку територій;

- ресурсні режими: режими доступу до ресурсів, використання ресурсів, управління ресурсами визначають інвестиційну привабливість території та впливають на конфліктність сфери природокористування;

- державна рентна політика регулює такі важливі з точки зору інвестиційної привабливості питання, як встановлення економічно обґрунтованої ставки рентних платежів; забезпечення вилучення природної ренти у відповідні фонди; забезпечення прозорих процедур використання рентних платежів; відповідальності за недотримання/порушення державної політики рентних платежів тощо;

- зовнішньоторговельна політика: сировинна спеціалізація експортних галузей національної економіки значно посилює ефект «залишеного» забруднення довкілля;

- екологічне страхування і екологічний аудит: такі процедури (особливо закріплені законодавчо) суттєво знижують ризики виникнення екологічного конфлікту, оскільки покликані максимально узгодити економіко-екологічні інтереси економічних суб'єктів і громадськості при реалізації інвестиційних проектів.

Проведений аналіз наукових праць [1–5; 9; 10] засвідчив, що більшість існуючих методик не враховують екологічну складову при оцінці інвестицій-

ної привабливості регіону. На нашу думку, екологічна складова є одним із важливих критеріїв інвестиційної привабливості регіону, оскільки привабливість та конкурентоспроможність регіону залежать від забруднення території, раціонального використання природних ресурсів, ефективності функціонування підприємств у сфері збереження й охорони довкілля, розвитку екологічної інфраструктури регіону.

У подальшому дослідженні ми будемо оцінювати інвестиційну привабливість регіону за 5 синтетичними категоріями: інвестиційний потенціал, інвестиційний клімат, інвестиційна активність, інвестиційні ризики та екологічна складова. Кожну категорію характеризує набір часткових показників [7].

Розрахунок інтегрального показника інвестиційної привабливості регіону ми пропонуємо проводити на основі методики, розробленої в [6]. Запропонована методика базується на визначенні інтегрального показника у:

$$y = \sum_{j=1}^p w_j = x \tilde{x}^{(j)}, \quad (1)$$

де $\tilde{x}^{(j)}$ – часткові показники, виміряні в уніфікованій 10-бальній шкалі (спосіб уніфікації шкал аналізованих змінних наведено у [6]); w_j – ваги часткових показників (спосіб визначення ваг також наведено у [6]).

За запропонованою методикою нами проведено розрахунок інтегральних показників: $y^{(I)}$ синтетичної категорії «Інвестиційний потенціал»; $y^{(II)}$ – «Інвестиційний клімат»; $y^{(III)}$ – «Інвестиційна активність»; $y^{(IV)}$ – «Інвестиційні ризики»; $y^{(V)}$ – «Екологічна складова» та $y_{зві}$ зведеного інтегрального показника інвестиційної привабливості Сумської, Донецької, Львівської, Одеської та Київської областей за 2007–2011 рр. (табл. 1–5).

Таблиця 1. Значення інтегральних показників інвестиційної привабливості Сумської області за 2007–2011 рр., авторська розробка

Рік \ Показник	$y^{(I)}$	$y^{(II)}$	$y^{(III)}$	$y^{(IV)}$	$y^{(V)}$	$y_{зві}$	Місце регіону
2007	2,50	5,05	3,26	4,41	4,65	4,12	2
2008	4,62	7,05	7,73	7,93	4,08	5,78	2
2009	3,51	6,31	1,47	6,03	3,15	3,24	5
2010	3,65	4,09	3,41	5,77	2,94	3,39	4
2011	7,21	5,09	7,27	6,82	4,66	5,92	2

Дані табл. 1 свідчать, що найкраще значення інтегрального показника Сумська область мала у 2011 р. ($y_{зві} = 5,92$) та посідала 2-ге місце серед аналізованих регіонів, а найгірше – у 2009 р. ($y_{зві} = 3,24$) та 5-те місце відповідно.

Дані табл. 2 свідчать, що найкраще значення інтегрального показника Донецька область мала у 2011 р. ($y_{зві} = 6,81$) та 1-ше місце серед аналізованих регіонів, а найгірше – у 2009 р. ($y_{зві} = 3,33$), займаючи при цьому 3-тє місце, хоча у 2008 р. область при значенні $y_{зві} = 4,29$ займала 5-тє місце.

Дані табл. 3 свідчать, що найкраще значення інтегрального показника Львівська область мала у 2008 р. ($y_{зві} = 5,31$), займаючи при цьому лише 3-тє місце, а найгірше – у 2009 р. ($y_{зві} = 3,31$) та 4-тє місце, хоча у 2007 р. та 2010 р.

при значеннях інтегрального показника $y_{зві} = 5,08$ та $y_{зві} = 5,04$ Львівська область займала 1-ше місце серед аналізованих регіонів.

Таблиця 2. Значення інтегральних показників інвестиційної привабливості Донецької області за 2007–2011 рр., авторська розробка

Рік \ Показник	$y^{(I)}$	$y^{(II)}$	$y^{(III)}$	$y^{(IV)}$	$y^{(V)}$	$y_{зві}$	Місце регіону
2007	2,90	4,51	3,79	6,13	2,80	3,36	3
2008	4,38	6,06	6,45	3,47	4,32	4,29	5
2009	3,25	4,10	2,65	3,93	3,33	3,33	3
2010	4,75	4,48	2,82	3,57	5,68	4,82	2
2011	6,71	5,98	8,26	6,80	6,26	6,81	1

Таблиця 3. Значення інтегральних показників інвестиційної привабливості Львівської області за 2007–2011 рр., авторська розробка

Рік \ Показник	$y^{(I)}$	$y^{(II)}$	$y^{(III)}$	$y^{(IV)}$	$y^{(V)}$	$y_{зві}$	Місце регіону
2007	4,61	5,50	5,95	6,97	4,72	5,08	1
2008	4,58	6,33	7,33	6,65	3,61	5,31	3
2009	4,27	4,97	5,34	3,46	2,87	3,31	4
2010	4,61	4,63	5,97	5,30	4,89	5,04	1
2011	5,67	4,86	5,26	4,12	5,84	5,21	4

Дані табл. 4 свідчать, що найкраще значення інтегрального показника Одеська область мала у 2008 р. ($y_{зві} = 5,84$) та займала при цьому 1-ше місце, а найгірше – у 2010 р. ($y_{зві} = 3,14$) та 5-те відповідно.

Дані табл. 5 свідчать, що найкраще значення інтегрального показника Київська область мала у 2009 р. ($y_{зві} = 5,77$), займаючи 1-ше місце серед аналізованих регіонів, а найгірше – у 2007 р. ($y_{зві} = 3,10$), маючи відповідно 5-те місце.

Таблиця 4. Значення інтегральних показників інвестиційної привабливості Одеської області за 2007–2011 рр., авторська розробка

Рік \ Показник	$y^{(I)}$	$y^{(II)}$	$y^{(III)}$	$y^{(IV)}$	$y^{(V)}$	$y_{зві}$	Місце регіону
2007	2,81	4,94	4,39	6,40	2,35	3,16	4
2008	6,22	6,68	7,10	6,47	3,37	5,84	1
2009	4,28	4,11	4,03	4,48	6,35	5,65	2
2010	4,94	4,90	2,53	3,95	2,88	3,14	5
2011	6,95	5,47	3,48	4,81	4,23	4,48	5

Таблиця 5. Значення інтегральних показників інвестиційної привабливості Київської області за 2007–2011 рр., авторська розробка

Рік \ Показник	$y^{(I)}$	$y^{(II)}$	$y^{(III)}$	$y^{(IV)}$	$y^{(V)}$	$y_{зві}$	Місце регіону
2007	3,30	3,16	4,11	8,26	2,19	3,10	5
2008	3,75	4,63	6,57	7,50	4,60	5,08	4
2009	3,82	4,64	4,96	6,01	6,13	5,77	1
2010	4,80	5,36	3,41	2,52	5,02	4,40	3
2011	6,25	7,32	4,93	3,93	5,70	5,34	3

Проаналізувавши дані табл. 1–5, необхідно відмітити, що у 2011 р. по відношенню до 2007 р. у 2 областей погіршився рівень інвестиційної привабливості: Львівська область з 1-ого місця перемістилася на 4-те, Одеська – з 4-го на 5-те. Дві області покращили свій рівень інвестиційної привабливості: Донецька область піднялася з 3-ого місця на 1-ше, Київська – з 5-ого на 3-є. Сумська область зберегла своє 2-ге місце серед аналізованих регіонів.

Динаміка інтегрального показника $U_{зві}$ інвестиційної привабливості аналізованих регіонів за 2007–2011 рр. наведена на рис. 2.

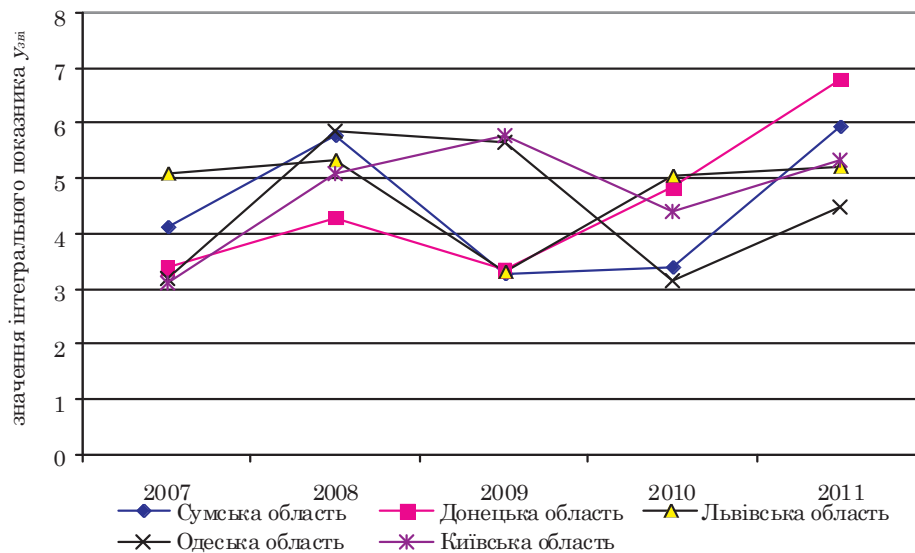

Рис. 2. Динаміка інтегрального показника $U_{зві}$ інвестиційної привабливості Сумської, Донецької, Львівської, Одеської, Київської областей за 2007–2011 рр., авторська розробка

Дослідженням встановлено, що аналізовані регіони мають схожу динаміку за інтегральним показником інвестиційної привабливості: у 2008 р. у всіх областях відбулося підвищення інвестиційної привабливості; у 2009 р. у всіх областях, крім Київської, спостерігається зниження показника; у 2010 р. у частини областей (Сумській, Донецькій, Львівській) відбулося підвищення інвестиційної привабливості, а в інших двох областях – зниження; у 2011 р. всі області мали підвищення рівня інвестиційної привабливості.

Висновки та перспективи подальших досліджень. У дослідженні обґрунтовано необхідність включення складової екологічного стану регіону в оцінку інвестиційної привабливості й запропоновано науково-методичні підходи до прийняття неконфліктних екоорієнтованих інвестиційних рішень. Використовуючи екологічний підхід до обґрунтування інвестиційних рішень, у роботі апробовано методику оцінки інвестиційної привабливості регіону на основі побудови інтегрального показника $U_{зві}$ для оцінювання інвестиційної привабливості регіонів України з урахуванням екологічних параметрів території.

За розробленою методикою і обраним масивом економіко-екологічних показників проведено інтегральну оцінку інвестиційної привабливості Сумської, Донецької, Львівської, Одеської та Київської областей за 2007–2011 рр., яка дозволить приймати виважені інвестиційні рішення з метою мінімізації негативних ефектів економіко-екологічних протиріч.

Подальшими науково-практичними завданнями у досліджуваній проблематиці є розробка на основі проведеної оцінки практичних рекомендацій економіко-екологічного характеру для підвищення рівня інвестиційної привабливості досліджуваних регіонів із дотриманням умов екологічної неконфліктності інвестиційних рішень.

1. Про затвердження Методики розрахунку інтегральних регіональних індексів економічного розвитку: Наказ Державного комітету статистики України від 15.04.2003 №114 // zakon.rada.gov.ua.

2. *Бланк И.А.* Инвестиционный менеджмент: Учеб. курс. – К.: Эльга-Н, Ника-Центр, 2001. – 448 с.

3. *Єрмошенко М.М., Плужников І.О.* Аналіз і оцінка інвестиційних проєктів: Навч. посібник. – К.: НАУ, 2004. – 155 с.

4. *Іщук С.О., Кулініч Т.В.* Оцінювання інвестиційної привабливості регіону: методичний аспект // Регіональна економіка. – 2010. – №3. – С. 71–78.

5. *Матвієнко П.В.* Оцінка інвестиційної привабливості регіонів // Економіка та держава. – 2006. – №12. – С. 66–71.

6. *Петровська С.А.* Оцінка інвестиційної привабливості регіону: методичний аспект // Механізм регулювання економіки. – 2013. – №2. – С. 113–126.

7. *Петровська С.А.* Формування системи показників для оцінки інвестиційної привабливості регіону з урахуванням екологічної складової // Інвестиції: практика та досвід. – 2013. – №11. – С. 26–31.

8. *Сабадаш В.В.* Інституційні аспекти врегулювання екологічних конфліктів (регіональний і міжнародний рівні) // Механізм регулювання економіки. – 2008. – №1. – С. 68–77.

9. *Уманець Т.В.* Оцінка інвестиційної привабливості регіону за допомогою інтегральних індексів // Економіка та прогнозування. – 2006. – №4. – С. 133–145.

10. *Ходаков В.Е.* Система оценки инвестиционной привлекательности региона с учётом природно-климатических факторов // Проблемы информационных технологий. – 2010. – №2 // www.nbu.gov.ua.

11. Business Environment Risk Intelligence // www.beri.com.

12. Euromoney's Country Risk Rankings // www.euromoney.com.

13. Moody's Investor Service // www.moody.com.

Стаття надійшла до редакції 11.11.2013.